

Цвіркун Наталія Юріївна, викладач кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

КОРУПЦІЯ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Україна – держава, що має унікальні ресурси та природно-кліматичні умови, сприятливі для підтримання високого рівня виробництва сільськогосподарської продукції. Земля як самостійний природний об’єкт належить до єдиної цілісної екологічної системи, є невід’ємним його елементом, а також основою нормального функціонування довкілля та розвитку суспільства. З одного боку, вона є об’єктом природного походження, а з другого – самостійним об’єктом права власності та господарювання [1, с. 4]. Унаслідок цього земельні відносини протягом останніх десятиліть стали однією з найбільш корумпованих сфер державного управління. Значні суми неправомірної вигоди підприємці та звичайні громадяни змушені сплачувати чиновникам, котрі розпоряджаються державними та комунальними землями, погоджують проектну документацію, реєструють земельні ділянки та права на них, що підтверджують дані статистики правоохоронних органів.

Так, у сфері земельних відносин увагу оперативних підрозділів зосереджено на викритті фактів одержання неправомірної вигоди та корупції з боку посадовців, уповноважених здійснювати розпорядчі функції під час здійснення операцій із землею. Найчастіше предметом посягань є землі сільськогосподарського призначення. Із загальної кількості виявлених кримінальних правопорушень майже третина пов’язана з протиправними оборудками із землями сільськогосподарського призначення.

Корупція у сфері земельних відносин охоплює значну кількість суб’єктів органів держави, до повноважень яких належить розпорядження земельними ресурсами. Попри

наявність напрацьованої практики та методики, у низці регіонів викриття корупційних зловживань ще не стало основним інструментом витіснення кримінальних чинників із цієї сфери.

Нині в Україні сфера земельних відносин знаходиться на стадії пасивного реформування, за якого рівень життя селянина, соціальне й економічне становище українського суспільства досі незадовільні. На тлі перманентних криз в економіці, політиці та соціальній сфері досі не сформовано єдиного підходу науковців, практиків і державних діячів щодо проведення та шляхів завершення земельної реформи в Україні.

Питання реформування земельної сфери знайшло своє відображення в реформуванні системи забезпечення національної безпеки. У статті 7 Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV визначено, що на сучасному етапі основними реальними та потенційними загрозами національній безпеці України, стабільності в суспільстві є поширення корупції в органах державної влади, зрощення бізнесу й політики, організованої злочинної діяльності. Реформування системи забезпечення національної безпеки є одним із найактуальніших для держави питань сьогодення, яке визначено головним пріоритетом держави відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. Стратегія сталого розвитку визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України. Метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід на провідні позиції у світі [2, с. 89–90].

На думку вчених із Нідерландів [3], складовими ефективною протидії корупції у сфері державного управління земельними відносинами мають бути: потужні правові механізми для захисту права власності; чітке визначення прав землекористувачів; виконання приписів закону; відкриті земельні торги; стандартизовані процедури для транзакцій із

землею та наглядові процедури; моніторинг незаконних транзакцій із землею; запровадження структури платежів за послуги, яка унеможливило б отримання неправомірної вигоди; вільний доступ до інформації; комп'ютеризація земельно-кадастрових даних; створення спеціалізованих судів, які розглядали б справи щодо титулів на землю. Окрім цього, дослідники зазначають, що запобігання і протидія корупції у сфері земельних відносин не можуть бути ізольовані від протидії цьому явищу в інших сферах, це частина національної цілісної політики доброчесності та порядності. Такі заходи можуть бути ефективними лише за умови їх стовідсоткового системного впровадження з повним фінансовим забезпеченням.

Список використаних джерел

1. Особливості кримінальної відповідальності за безгосподарське використання земель : метод. рек. / уклад.: Н. Ю. Цвіркун, Є. О. Гладкова. – Харків : Ніка Нова, 2015. – 40 с.
2. Бурак М. В. Корупція у сфері земельних відносин як загроза національним інтересам і національній безпеці України / М. В. Бурак // Захист права власності Українського народу: вітчизняні реалії та зарубіжний досвід для України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22 верес. 2016 р.). – Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2016. – 226 с.
3. Молен ван дер П. Корупція і управління земельними ресурсами / П. ван дер Молен ; Інформаційно-ресурсний центр «Реформування земельних відносин в Україні». – Київ, 2010.